

TEATRU II

Opera lui Eugène Ionesco:

Scrieri în limba română: *Elegii pentru ființe mici* (versuri, 1931), *Nu* (critică literară, 1934), *Englezește fără profesor* (piesă de teatru, 1943), *Război cu toată lumea* (publicistică, 1992).

Scrieri în limba franceză:

Teatru: *La Cantatrice chauve*, *La Leçon*, *Les Salutations*, *Jacques ou la Soumission*, *L'Avenir est dans les œufs*, *Les Chaises*, *Le Maître*, *Le Salon de l'automobile*, *Victimes du devoir*, *La Jeune Fille à marier*, *Amédée ou Comment s'en débarrasser*, *Le Nouveau Locataire*, *Scène à quatre*, *Le Tableau*, *L'Impromptu de l'Alma*, *Tueur sans gages*, *Rhinocéros*, *Délire à deux*, *Le Piéton de l'air*, *Le roi se meurt*, *La Soif et la Faim*, *La Lacune*, *Exercices de conversation et de diction françaises pour étudiants Américains*, *Jeux de massacre*, *Macbett*, *Ce formidable bordel!*, *L'Homme aux valises*, *Voyages chez les morts*, *La Nièce-Épouse*, *Le Vicomte*, *Le Rhume onirique*, *Les connaissez-vous?*, *Maximilien Kolbe*.

Proză: *La Photo du Colonel* (nuvele, 1962), *Le Solitaire* (roman, 1973).

Eseuri și memorialistică: *Notes et contre-notes* (1962), *Journal en miettes* (1967), *Présent passé, passé présent* (1968), *Antidotes* (1977), *Un homme en question* (1979), *Entre la vie et le rêve*. *Entretiens avec Claude Bonnefoy* (1987), *Une quête intermittente* (1987).

Volume de desene: *Découvertes* (1969), *Le Blanc et le Noir* (1981).

EUGÈNE IONESCO

TEATRU II

JACQUES
VIITORUL
E ÎN OUA
SCAUNELE

Ediția a II-a revăzută

Traducere din franceză,
și note de
VLAD RUSSO și VLAD ZOGRAFI

H HUMANITAS
BUCUREȘTI

JACQUES
sau
SUPUNEREA
Comedie naturalistă

PERSONAJELE

JACQUES

JACQUELINE, sora lui

JACQUES TATĂL

JACQUES MAMA

JACQUES BUNICUL

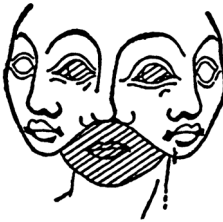
JACQUES BUNICA

ROBERTA I } cele două roluri trebuie

ROBERTA II } jucate de aceeași actriță

ROBERTA TATĂL

ROBERTA MAMA

Masca Robertei II concepută de Jacques Noël,
scenograful primei montări a piesei.

Decor întunecat, cenușiu. O cameră prost întreținută. Pe dreapta, în fund, o ușă îngustă, destul de scundă. În fund, la mijloc, o fereastră cu perdele murdare prin care pătrunde o lumină palidă. Un tablou care nu reprezintă nimic; în mijlocul scenei, un fotoliu vechi, uzat, plin de praf; o noptieră; obiecte nedefinite, stranii și banale totodată, cum ar fi niște papuci scâlciți; într-un colț s-ar putea afla o canapea desfundată; scaune șchioape.

La ridicarea cortinei, prăbușit în fotoliu și el năruit, cu pălăria pe cap, îmbrăcat cu haine prea mici pentru statura lui, Jacques are un aer morocănos, arțăgos. În jurul său, rudele, în picioare, eventual așezate. Hainele personajelor sunt șifonate.

În scena seducției, decorul întunecat de la început va trebui să se transforme, cu ajutorul luminilor; apoi, spre sfârșitul scenei, va deveni verzui, acvatic; iar la sfârșit de tot se va întuneca și mai mult.

Cu excepția lui Jacques, personajele pot purta măști.

Câteva secunde de liniște.

JACQUES MAMA, *plângând*: Fiul meu, copilul meu, după tot ce-am făcut pentru tine! După atâtea sacrificii! N-aș fi crezut niciodată c-ai să-mi faci tu mie una ca asta. Ai fost speranța mea cea mai mare... Și

încă mai ești, fiindcă nu-mi vine să cred, nu, *per Bacco*, nu-mi vine să cred c-ai s-o ții tot așa! Adică nu-ți mai iubești tu părinții, hainele, sora, bunicii!!! Dar gândește-te, fiule, gândește-te că ți-am dat să mănânci cu biberonul, te-am lăsat să te usuci în scutece, la fel ca pe soră-ta... (*Jacquelinei:*) N-am dreptate, fata mea?

JACQUELINE: Da, mămico, așa e. Ah, după cât te-ai sacrificat și cât l-ai descântat!

JACQUES MAMA: Vezi... vezi? Fiul meu, primele palme la poponeț eu ți le-am tras, și nu taică-tu, aici de față, care putea s-o facă mai bine ca mine, că-i mai puternic; dar nu, eu am făcut-o, din prea mare dragoste. Și tot eu îți luam desertul de la gură, tot eu te îmbrățișam, te îmbunam, te potoleam; te-am învățat să progresezi, să transgresezi, să graseiezi, ți-am pus atâta ciocolată în ciorăpei. Te-am învățat să urci scările, când erau primprejur, să-ți freci genunchii cu urzici când ți-era dor de pișcături. Ți-am fost mai mult decât mamă, ți-am fost o adevărată prietenă, bărbat, bărbier, duhovnic, găscă. Am trecut peste toate obstacolele și toate baricadele, numai ca să-ți satisfac plăcerile tale de copil. Ah, fiu ingrat, nici măcar nu-ți mai aduci aminte cum te țineam pe genunchi și-ți smulgeam dințișorii drăgălași și unghiile de la picioare ca s-aud cum urla ca un vițeluş gîngaş.

JACQUELINE: Vai, ce dulci sunt vițeeii! Muu! Muu! Muu!

JACQUES MAMA: Și-acum, poftim, tu taci, catârule! Nu-ți pasă de nimic.

JACQUELINE: Își astupă urechile, face o mutră dezgustantă.

JACQUES MAMA: Sunt o mamă nenorocită. Am adus pe lume un mononstru; mononstrul ești tu. Uite că vrea să-ți vorbească și bunică-ta. Abia se ține pe picioare. E octogenică. O să te înduioșeze, poate, vârsta ei, trecutul ei, viitorul ei.

JACQUES BUNICA, *cu o voce octogenică*: Ascultă, ascultă ce-ți spun, am experiență, am trecut prin multe. Am avut și eu, exact ca tine, un străunchi cu trei case: dădea adresa și numărul de telefon de la două din ele, dar niciodată de la a treia, unde se ascundea din când în când, fiindcă era spion de meserie. (*Jacques se încăpățânează să tacă.*) N-am cum să-l conving. Vai de capul nostru!

JACQUELINE: Uite că și bunicu' vrea să-ți vorbească.

Păcat că nu-i în stare. E prea bătrân. E centagenar!

JACQUES MAMA, *plângând*: Ca Plantagenetii!

JACQUES TATĂL: E surd și mut. Îl chinuie încheieturile.

JACQUELINE: Da' de unde, chiuie!

JACQUES BUNICUL, *cu o voce centagenară*: Hm! Hm!

Hă! Hă! Hm!

Răgușit, dar cu convingere.

Un bețivan șarmant și mut

Cânta în dispera-a-re:

De tinerețe am trecut

Și drept în co-o-ot mă doare-e-e.

Jacques se încăpățânează să tacă.

JACQUES TATĂL: Totul e inutil, nu se dă pe brazdă.

JACQUELINE: Dragul meu frate... ești un piticălos. În ciuda iubirii enorme pe care ți-o port și care-mi umflă inima de stă să crape, te detest, te murăsc. O

faci să plângă pe mămica, îl enervezi pe taticu', cu mustățile lui mari și scârboase de inspector de poliție, cu dragălașa lui labă mare și păroasă, plină de bățături. Și bunicii... uite în ce hal i-ai adus. Ești prost-crescut. Am să te pedepsesc. N-o să le mai aduc pe colegele mele ca să te uiți la ele când fac pipi. Te credeam mai delicat. Hai, n-o face să plângă pe mămica, nu-l scoate din pepeni pe taticu'. Nu-i face să roșească de rușine pe bunica și bunicu'.

JACQUES TATĂL: Nu ești fiul meu. Te reneg. Nu ești demn de neamul meu. Semeni cu maică-ta și cu familia ei de idioți și imbecili. La ea nu contează, e femeie, și-încă ce femeie! În fine, n-are rost să fac aici eglogiul ei. Eu atâta am să-ți spun: crescut ireproșabil, ca un aristocrap, într-o familie de curate lipitori, țipari sadea, cu tot respectul pentru rangul, sexul, talentul tău, pentru vinele fierbinți în stare să exprime, numai să vrei tu, tot ce nici măcar sângele tău n-ar putea să sugereze decât cu vorbe palide – ei bine, tu, cu toate astea, te dovedești nedemn de strămoșii tăi, de strămoșii mei, care te reneagă împreună cu mine, dar și de urmașii tăi, care fără-ndoială că n-o să vadă niciodată lumina zilei și preferă să se lase uciși înainte de-a veni pe lume. Asasinule! Praticidule! Nu ești mai prejos ca mine. Și când mă gândesc că am avut ideea nefericită ca-n loc de-o nucă de cocos să-mi doresc un fiu. (*Mamei:*) E numai vina ta!

JACQUES MAMA: Vai, soț nedrept! Eu mi-am închipuit că fac bine ce fac! Sunt cu totul și pe jumătate disperată.

JACQUELINE: Piata mama!

JACQUES TATĂL: Această odraslă sau această năpastă a venit pe lume spre rușinea noastră, această odraslă sau această năpastă nu-i decât una din invențiile tale idioate de muieră.

JACQUES MAMA: Vai! Vai! (*Fiului:*) Vezi, din cauza ta înghit eu toate astea din partea lui taică-tu, care nu-și mai rumegă sentimentele și mă face cum îi vine la gură.

JACQUELINE, *fratelui ei*: De spin o să te spânzure, spune-i asta spânului.

JACQUES TATĂL: Inutil să mai zăbovesc și să mă zaharisesc pentru un destin iremediabil caramelizat. N-o mai lungesc pe-aici. Vreau să rămân demn de străbăunii mei. Tradiția, de la A la Z, e de partea mea. O șterg. Ștrang!

JACQUES MAMA: Vai! Vai! Vai! Să nu pleci. (*Fiului:*) Vezi, tatăl tău ne părăsește din cauza ta.

JACQUELINE, *suspînând*: Marsipianule!

JACQUES BUNICUL (*cântând*): Un... be... țivan... șarmant... Cânta... și... bom... bănea.

JACQUES BUNICA: Taci! Taci că te pocnesc!

Îi trage bătrânului un pumn în cap; șapca i se infundă.

JACQUES TATĂL: Părăsesc irevocabil încăperea asta, fie ce-o fi, cum i-o fi soarta. Nu mai e absolut nimic de făcut. Mă duc în camera mea de-alături, îmi fac bagajele și n-o să mă mai vedeți decât la ora mesei, și din când în când ziua și noaptea ca să mai ronțăi ceva. (*Lui Jacques:*) Iar tu ai să-mi plătești toate săgețile! Și când te gândești că toate astea se-ntâmplă numai ca să jubileze Jupiter!

JACQUELINE: Tăticule... asta-i obnubilarea pubertății.

JACQUES TATĂL: Destul! E inutil. (*Pleacă.*) Adio, fiu de porc și poarcă, adio nevestă, adio frate, adio soră a propriului tău frate.

Iese cu un pas apăsător, hotărât.

JACQUELINE, *cu amărăciune*: Din poarcă-n poarcă! (*Fratelui:*) Cum suporti tu una ca asta? Îl insultă insultându-se. Și invers.

JACQUES MAMA, *fiului*: Vezi, vezi, ești renegat, ești blestemat. O să-ți lase prin testament întreaga moștenire, numai că n-are cum s-o facă, Doamne!

JACQUELINE, *fratelui ei*: Asta e prima dată, dacă n-o fi ultima, când îi face mamei așa o scenă, și zău dacă mai știu cum o scoatem la capăt.

JACQUES MAMA: Fiule! Fiule! Ascultă-mă. Te implor, uite, lasă deoparte sufletul meu generos de mamă, dar zi-mi ceva, fără să te gândești la ce spui. E cea mai bună soluție ca să gândești corect, ca un ade-vărat intelectual și ca un fiu ascultător. (*Așteaptă în zadar un răspuns; Jacques tace cu încăpățănare.*) Dar tu nu ești un fiu ascultător. Vino, Jacqueline, tu, singura cu destul bun-simț ca să nu bați din palme.

JACQUELINE: O, mamă, toate drumurile duc la Roma.

JACQUES MAMA: Să-l lăsăm pe fratele tău să se mistuie la foc mic.

JACQUELINE: Ba să se mistumbrească!

JACQUES MAMA (*iese plângând, trăgând-o de mână pe Jacqueline, care pleacă ezitând, întorcând capul spre fratele ei. Ajunsă în dreptul ușii, Jacques mama rostește această frază rămasă istorică:*) O să te dea la ziar, actografule!

JACQUELINE: Zarzavagiule!

Ies amândouă, urmate de bunic și bunică, dar rămân cu toții să spioneze în pragul ușii, vizibili din sală.

JACQUES BUNICA: Fiți atenți... la telefonul lui, e tot ce pot să vă spui.

JACQUES BUNICUL, *cântă poticnit:*

Jeg-o-os, dar cu suflet curat...

Beți-i-ivanul cânta...

Iese.

JACQUES (*rămas singur, tace o vreme, absorbit de propriile gânduri, apoi cu gravitate*): E-adevărat, n-am scos o vorbă... totuși ce vor de la mine?

Liniște.

După mai mult timp, Jacqueline revine. Se îndreaptă spre fratele ei cu o expresie hotărâtă și gravă, se apropie de el, îl privește în ochi și spune:

JACQUELINE: Ascultă, dragă frate, dragă confrate și dragă compatrioate, am să-ți vorbesc între doi ochi fragezi de frate și soră. Vin la tine pentru ultima dată, care fără îndoială nu va fi cea din urmă, dar ce vrei, cu-atât mai rău dacă mai bine nu se poate. Tu nu pricepi că sunt trimisă la tine ca o scrisoare la poștă, timbrată, timbrată de limbile mele aeriene, hai, nu-mi face sânge rău!

Jacques rămâne posomorât.

JACQUES: Tocmai, sângele apă nu se face!

JACQUELINE (*a înțeles*): Ah, în sfârșit! A zis-o!

JACQUES, *disperat, cu aerul cel mai consternat*: Arată-te demnă soră de-un frate cum sunt eu.

CUPRINS

<i>Jacques</i>	5
<i>Viitorul e în ouă</i>	43
<i>Scaunele</i>	73
Note	133
despre <i>Jacques</i>	135
despre <i>Viitorul e în ouă</i>	143
despre <i>Scaunele</i>	146